

Bilaga 1
Yttrande

Finansdepartementet

Yttrande över remiss: "Starkare kommuner - med kapacitet att klara välfärdsuppdraget"

Sammanfattning

Utifrån de utmaningar som kommunerna står inför anser Sandvikens kommun att det är avgörande att hitta vägar fram för att stärka kapaciteten och effektiviteten och därmed klara välfärdsuppdraget. Remissen handlar bland annat om ökad samverkan mellan kommunerna, statligt åtagande och närvaro i hela landet, översyn av utjämningsystemet, underlättande av kompetensförsörjningen och kommunernas digitaliseringsarbete.

Sandvikens kommun uppfattar att i huvudsak har remissen identifierat avgörande områden för det fortsatta arbetet med kommunernas möjlighet att klara välfärdsuppdraget. Till det fortsatta arbetet vill Sandvikens kommun sammanfattningsvis skicka med följande kommentarer:

Möjliggör för enskilda kommuner att söka statsbidrag till förarbete om nuvarande och framtida styrkor, utmaningar och potentiella samverkansområden.

- Betydelsen av medborgarperspektiv när samverkansmöjligheter undersöks.
- Kommuner som enskilt har kapacitet och ekonomi kan behöva ytterligare incitament för att de ska finna samverkan intressant.
- Samverkansförsök bör ske i samband med en ny mandatperiod.
- Positivt att en minskad användning av riktade statsbidrag föreslås.
- Sandvikens kommun anser att möjligheten att förenkla avtalssamverkan bör utredas.
- I remissen kopplas digitalisering till användning av teknik för att effektivisera. Sandvikens kommun menar att det snarare handlar om verksamhetsutveckling.
- Det finns mycket att utveckla rörande stöd, resurser och ansvar för kommunernas och övrig offentlig sektors digitalisering.

Kommunstyrelseförvaltningen

Synpunkter på specifika förslag i remissen

Sandvikens kommun vill särskilt uppmärksamma Finansdepartementet på följande:

Stöd och incitament för strategisk samverkan och frivillig sammanläggning av kommuner

Utredningen föreslår att ett statsbidrag införs för kommuner som vill bedriva utvecklingsarbete inriktat på att åstadkomma en mer strategisk samverkan eller en frivillig sammanläggning. Statsbidraget får användas till kostnader för utvecklingsarbete som bedrivs av två eller fler kommuner tillsammans.

Bör vara möjligt att söka statsbidrag till förarbete för enskilda kommuner

- För att det ska bli ett strategiskt och långsiktigt samarbete måste kommunerna få möjlighet att göra ett gediget förarbete. Sandvikens kommun anser därför att enskilda kommuner bör kunna ansöka om statsbidrag där kommuner enskilt får möjlighet att analysera och identifiera nuvarande och framtida styrkor, utmaningar och potentiella samverkansområden. När denna inventering och analys är utförd kan kommunen, med hjälp av samordnande som i utredningen föreslås finnas i kommundellegationen, föra samverkansdialoger med andra kommuner.

Försöksverksamhet

Medborgaren och demokratin i fokus

- Sandvikens kommun ställer sig positiv till försöksverksamhet men kan samtidigt konstatera att det finns många frågor och utmaningar som måste utredas och hanteras innan sammanslagningar kan vara aktuella. En sådan är medborgarperspektivet och Sandvikens kommun vill poängtera betydelsen av att anlägga ett medborgarperspektiv i samtliga frågor.

Aktiva och engagerade medborgare är grunden till den demokratiska processen. Det är viktigt att utreda hur en sammanslagning eller strategisk samverkan påverkar demokratin och medborgarnas inflytande, insyn och möjlighet till ansvarsutkrävande. En annan viktig aspekt är de förtroendevaldas möjlighet att representera medborgarna ur ett demokratiskt perspektiv.

Invänta en ny mandatperiod

- Sandvikens kommun anser att försöksverksamhet eller eventuella sammanslagningar ska ske i samband med en ny mandatperiod. På så sätt är det möjligt att minska riskerna med att ändra i redan pågående strukturer som kan ge konsekvenser för verksamheter. Om ändringen sker i samband med ny mandatperiod finns större möjlighet till påverkan och flexibilitet samt skapar med stor sannolikhet en bredare förutsättning för att accepteras av medborgarna och berörda kommuner.

Incitament och utmaningar med samverkan?

- Sandvikens kommun ställer sig tveksam till att det finns tillräckliga incitament för att medelstora och framförallt större kommuner ska vilja gå samman med andra kommuner. Kommuner som enskilt har kapacitet och ekonomi kan behöva ytterligare incitament för att de ska finna samverkan intressant. Som tidigare nämnts under ”Möjlighet för enskilda kommuner att söka statsbidrag” anser Sandvikens kommun att enskilda kommuner bör kunna ta del av statsbidrag för att genomföra ett förarbete inför ett eventuellt gemensamt utvecklingsarbete. På så sätt får de som är mest berörda av utredningen möjlighet att strategiskt utvecklas och effektiviseras.

Kommuner behandlar frågor på olika nivåer, det som är en stor fråga i en kommun kan anses vara en mindre fråga i en annan kommun. En kommun som har svagt skatteunderlag eller väldigt dåliga resultat inom vissa områden kan påverka andra kommuners vilja att gå samman. Kommunernas olikheter, exempelvis större skillnader i budgetprocess, är ytterligare en utmaning med samverkan.

Administrativ verksamhet kan vara ett tänkbart område att långsiktigt samverka kring. På så sätt närmar sig kommuner varandra med exempelvis gemensamma styrdokument m.m. Diskussioner om vidare samarbeten kan bli en naturlig utveckling.

Effektiviseringar, rättssäkerhet och personal

- Sandvikens kommun ingår i två gemensamma nämnder och upplever att samarbetet är positivt och att det är effektivt att samordna de berörda verksamheterna. Sandvikens kommun menar att samverkan kan innebära att resurser slås samman, vilket bidrar till effektiviseringar och att medborgarna får en mer rättssäker process. Det är en positiv utveckling om vissa verksamheter som haft generalister även får tillgång till specialister. Samverkan kan göra det lättare att rekrytera och behålla kompetent personal.

Former för stöd och analys för att stärka kommunernas kapacitet

Positivt med en delegation som har fokus på framtida utmaningar

- Sandvikens kommun ställer sig positiv till att en delegation inrättas med fokus på strategi för att klara framtida utmaningar. Det bör vara kommunerna som gör en strategisk inventering och identifierar vilka områden som är aktuella för strategiskt samarbete. Samtidigt är det viktigt att det finns en sammankallande som bl.a. ansvarar för att föra dialoger mellan nära geografiskt placerade ansvariga.

Sandvikens kommun är också positiv till förslaget att forskning kommer att tillämpas för kapacitetshöjande åtgärder.

Statens åtagande och statlig närvaro i hela landet

Många fördelar med statlig närvaro i hela landet

- Sandvikens kommun instämmer med utredningen, att statens närvaro och ansvar måste förtydligas, och ser positivt på utredningens statsbidragsprincip. Staten bör ta ett tydligt ansvar för statens åtaganden i kommunerna och utveckla det arbetet med att garantera statlig närvaro i hela landet vilket också är positivt utifrån att skapa en attraktiv arbetsmarknad för kommunerna. Sandvikens kommun har goda erfarenheter av resursväxling mellan kommun och stat där kompetensutbyte leder till större förståelse mellan kommunal och statlig verksamhet.

Staten bör vara ensam huvudman för personlig assistans

- Sandvikens kommun instämmer med Sveriges kommuner och regioner som *menar att staten bör vara ensam huvudman för personlig assistans. Ställningstagandet bygger på kostnadsutvecklingen för insatsen och de många nackdelar som finns med nuvarande dubbla huvudmannaskap: otydlighet för brukaren kring ansvarsfördelningen, dubbel handläggning, dubbla processer i förvaltningsdomstolarna och risk för kostnadsövertäckningar.*

Kommunernas ekonomi

Positivt inställd till minskad användning av riktade statsbidrag

- Sandvikens kommun ser positivt på att minskad användning av riktade statsbidrag föreslås. Nackdelar som riktade statsbidrag medför är kortsiktigheten, oklar måluppfyllelse och den administrativt betungande uppföljningen som oftast krävs vid återsökning av bidragen.

Utred möjlighet att förenkla avtalssamverkan

- Idag finns det många hinder i avtalssamverkan och det kan påverka strategisk samverkan negativt. Sandvikens kommun anser att möjligheten att förenkla avtalssamverkan bör utredas.

Kommunernas kompetensförsörjning

I utredningen framgår det att vissa kommuner har större utmaningar med att kunna anställa specialister samt att det finns risker att vissa tjänster blir personberoende och därmed svåra att ersätta.

Incitament för att lösa personal- och kompetensförsörjning

- Sandvikens kommun anser att de föreslagna åtgärderna för att underlätta kompetensförsörjningen i kommunerna är bra incitament men anser att det kan behövas ännu fler. Exempelvis bör årligt statsbidrag för utbildningscentra finnas garanterat över en längre period. På så sätt kan en strategisk samverkan bidra med kompetensförsörjning på längre sikt.
- Förslaget om att införa studieskulsnedskrivning för vissa kommuner är ett positivt incitament för att stärka kompetensförsörjningen i de kommuner som omfattas av förslaget. Sandvikens kommun instämmer med yttrandet från Sveriges kommuner och regioner, att detta bör införas och inte utredas ytterligare.
- Teknik kan underlätta men en sådan omställning kommer initialt att belasta kommunernas ekonomi ytterligare. Sandvikens kommun saknar incitament för en sådan omställning i utredningen.

Kommunernas digitaliseringsarbete

Digitalisering handlar om verksamhetsutveckling snarare än användning av teknik för att effektivisera

- Sandvikens kommun anser att digitalisering handlar om verksamhetsutveckling av den kommunala organisationen. Sandvikens kommun anser att utredningen använder ordet digitalisering för snävt när det till största del kopplas till användningen av teknik för att effektivisera den kommunala verksamheten.

Stöd och ansvar

- För att kunna utveckla den kommunala verksamheten med hjälp av ny teknik behöver vissa kommuner få stöd både med nationella lösningar kring infrastruktur, säkerhetslösningar m.m. samt ekonomiskt stöd. Det ekonomiska stödet kan också vara personella resurser. Det är viktigt att hitta gemensamma lösningar som är kostnadseffektiva så att även små och medelstora kommuner kan utnyttja de möjligheter som digitaliseringen ger.
- Sandvikens kommun instämmer med utredningen, att Sverige saknar många av de grundläggande komponenter som behövs i en nationell digital infrastruktur för att den digitala utvecklingen ska ta fart inom offentlig sektor. Staten har ett ansvar att se till att de nationella infrastrukturerna som behövs, till exempel digitala tjänster, informationsutbyte, informationshantering och

säkerhetslösningar finns på plats för att digitalisering av offentlig sektor ska kunna fortsätta.

Idag finns det många lösningar som inte hänger ihop vilket är hämmande för utvecklingen, är mer tidskrävande och mer kostsamt.

- För att kommunernas digitaliseringsarbete ska ta fart anser Sandvikens kommun att staten tillsammans med Sveriges kommuner och regioner måste ansvara för att stödja och utbilda kommunerna.
- Sandvikens kommun anser att personlig integritet och informationssäkerhet är två viktiga pusselbitar i offentlig sektors digitalisering. För att medborgare ska använda digitala lösningar måste de veta och lita på att organisationer hanterar personlig information på ett säkert sätt. Arbete med informationssäkerhet är en fråga om ekonomiska och personella resurser för små och medelstora kommuner. För att skapa förutsättningar måste kommuner få såväl ekonomiskt stöd som riktlinjer och arbetssätt från staten.

Möjligheter till finansiering med statliga medel för digital utveckling

- Sandvikens kommun anser att det även behöver ses över vilka möjligheter som finns för att finansiera den digitala utvecklingen med statliga medel. Att man till exempel tar den grundläggande infrastrukturen som en investering för att fördela kostnaden över en längre tidsperiod. Därefter blir det dagliga användandet en driftkostnad. Ska samtliga kostnader tas som drift kommer kommunerna inte ha råd med denna utveckling.
- Det kan konstateras att den kvarstående utbyggnaden av bredbandsuppkopplingen på främst landsbygden kommer att bli väldigt kostsam. Kostnadsaspekten begränsar utbyggnaden på kommersiell bas.
- Utöver ökad kostnadstäckning måste regelverket kring bredbandsbidragen förenklas för att även innefatta de områden som återstår för utbyggnad. Till sist måste även den kommunala lokaliseringprincipen ses över för att gå i linje med utbyggnaden.

Övriga förslag och bedömningar

Positivt med åtgärder för att förenkla och utveckla klimat- och hållbarhetsarbetet

- Sandvikens kommun ställer sig positiv till att staten tar till mer åtgärder för att förenkla och utveckla arbetet med kommunernas klimat- och hållbarhetsarbete.

Övriga synpunkter

- Vid omfattande remisser är ett förslag att lägga bakgrund, fördjupningar samt övriga förslag som behandlats men inte förordats i bilagor. Möjligen kan remissens förslag då hamna i fokus på ett tydligare sätt.

Ann-Sofie Karlsson Hedenström
Chef för kommunledningskontoret

Angelica Lindberg
Utredare